

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Den Swenske PATRIOTEN.

No. IX.

Talem expertus si talem depinxi nihil mirum.

Erasmus.

SÅ lustig Comoedia! Aldrig war jag ute för
någon visite; två olika diar, en Naturlän-
nare och en Språttöf råkas på en gång hos
Patrioten! du skal få höra huru det lopp af.

J går, rätt när Patrioten sitter som andäktigast i
sina diupa hushålds-tanckar, och besinnar sig på något
nyttigt stämt åt sina Läsare, så kommer der in till ho-
nom en oansenlig dock oblyger Karl, intet särdeles sungs-
ger, med något stetta kläder, men munter och ren up-
syn. Jag såg strax på honom at han war främmande och
intet särdeles belevad efter våra moder och sedvänjor.
Så snart han war inkom i dörren, steg han fram, och, efter
en ärlig gammaldags hälsning, tog så till orda: Hör du
Patriot; Jag bestvär dig wid dit namn (om du det intet
bär förgäfwes) at du står mig bi. Jag är okänd i Swe-
rige; Folket se mig öfwer axel, försädra mig utur sitt
samsfund, och aldrig får jag wara med där ära och belö-
ningar utskiftas. Jag måste wara en föräcktad Man,
och kunde dock eljes blifwa den nyttigaste Lemmen i vårt
samhälde.

Detta talet kom Patrioterna ännu mera främmande
före än sielfwa personen; Jag war til mods som en oför-
faren Lag = Läsare, hwilken på lycka och måfå bladdrar
efter Capitlet i Lag = Boken, och wisse intet finna mig at
swara; dock en hemlig böjelse dref mig at släppa både
penna och tanckar; hwem är du min Wan? swarade jag.
Jag heter Naturalist, sade han, ett sällsynt diur i Swe-
rige, efter jag intet får = = =

Patr. Ha! Naturalist! Ach Gud bewars ifskan dig
och alt det Folcket, som har så ortheologiska Namn! ryck
för tus = = = jag kan intet lida dig mindre gte mig til
tals med en = = =

Nat. Wackert t. Patriot. Är det då ingen förnuftig
mera til och om om Sweriges wålfärd? En sunntrande
Prälare får tala för en Kung, en Sprättböl får ha hög-
sta ljudet i många hederliga Lag; En Skålm får förklara
sig för en Domstoh; sådana obyror tåk man och jag = =

Patr. Swad will du sätta? Jag hör ju på namnet
redan, at du til intet godt duger?

Nat. Jag är en, som betracktar Naturen och den
widlyftiga Egendomen, som Gud har gifwit Meniskior
at nyttig i alla tre Natursens Rike. Är det icke Nam, at
ett Folck har warit så länge i ett Land, och ment sig så
länge wara lärde och husactigt; men känner ändå intet
hundrade delen af det, som där finnes, mindre kan wän-
dat sig til nytto. En kännare wräks bort i en wrå, hans
Arbete räknas för fructlös, dåractigt. En slagrut-prä-
lare, en ordstind härklyfware, en pratande förslags-ma-
kare åter får alt det = = =

Patr.

Patr. Välkommen då, min hjertans Vän; förlåt mig at jag tog dig för en annan! Tala, jag skal intet irötna at höra dig och förfäcka din Tal så mycket jag förmår.

Nat. Väl; du wet wi hastwe ingen ting mera at bry oss om än tw ting; **GUD** och **Naturen**. Wi med våra sinnen i wår Kroppliga Werld så den härli-gaste täncka om Skaparen och hans synliga Wærck; hwar-före har han satt oss Menniskior i en Kropplig Werld med sinnen som äro proportionerade der efter? Jag så-ger: Ut om wi hade ingen ting mera der af, så wore det nog at se Skaparens wisa Affikter med all ting; Hans försorg för de minste Kråk; huru intet det ringaste och ohylligaste är i något skapat ting utan sitt ämbete och nytta. Denne Wisheten sätter smaken på wår kundskap och gör honom behagelig;

Patr. Du flifwer förhögt; håll dig wid Jor-den.

Natur. Saken är lätt, men Folcket är utan efter-täncka; dock skal jag tala som du wil; hwad = = =

Rätt som Naturalisten hade ordet i munnen, så kom en nystädad Suhnubber i dörren; hans sprättande gång och lekande later utmärckte det flygtiga sinnet. Jag be-gynte undra på, huru den stackars Drängen war på en kort tid blestwen så lestwande, förnäm och dräplige för-ständig, der han tilförne war en god ärlig Gofse, sin rika Fars Son, och ingen ting mera; men hans nya bråddawicka höflighet lemnade intet lång tid til efter-tänknings;

Jean de France: Serviteur. Du har blifwit bös-wels diupsinmig, sen sidst = = charni, peste, den futtige pe-ruquen

ruquen = = har du ingen Spegel = = En honnet hom-
me har idel harm i det torra Sverige = = här är hwar-
ken divertissemens eller = = Jag begynner endera da-
gen rätt bli melancholisk = = C'est le diantre at jag in-
tet wisse dröja ute än ett år = = Men, hwad har du för
en Pedant hos dig?

Patr. Det är en min Wän.

Jean de Fr. Wän ock! Parbleu! hwad har en Ca-
valler för sina pengar och resor, när slika obelefwade
Karlar så gå lika nackhöga med honom? Har du hört
huru det hände mig? Jag har rest i fem år; ingen skal
kunna säga annat, än jag icke hedrat wår Swenska Na-
tion och wist at här finnes Gofar som ha pengar. Nu
begjårte jag nyss en sýsla i ett wist Collegium; och tänkt
= = = Jag förargar mig hwar gång jag kommer ihog
den gemena offten, Pedanten, Knickaren, som intet wa-
rit utom dörren = = Morbleu = = Jag är en honnet Karl
och min merit blir så litet ansedd = = en laypris intrigue
d' amour = = =

Nat. Efter min Herre har rest så länge, lärer han
twisfwels utan giordt wackra Observationer i Historia
Naturali; man wore lycklig om man finge se hans Dags
Bok.

Jean de Fr. Kladdar och Register höra Diekuar til;
den som wet lesiwa, har min sann annat at göra på sina
Resor. Jag måste conwerkera och föra mig op. Hwad
behöfwer jag bey min hierna med Pedanteri, som den
token Järnkies, min Kamrat, gjorde. Han köpte stenar
för halfwa Resepenningarna och skref ett halft arls pane-
gyrique öfwer hwar; Jag kan intet annat än moquera
mig

mig öfwer huru han lät narra sig = = han förstår sig
ta mig = = ändå ingen ting på dem, utom papperet.
Men jag har aldrig brydt mig om slika bagateller, ut-
tan det som är reelt. Fruentimmer kan jag entretenera
en maitre; at lägga an en amoureuse intrigue står mig
ingen i hela Stockholm; Billiard, L' Hombre, Basset,
Pharaon och Cinq & Neuf tracterar jag en bagatelle,
pour passer le tems; min Dans och min Fransiska skal
ingen kunna corrigera, bara jag kunde litet bättre läsa
och skriva. Jag hade hem med mig det modet som nu
alla ha tagit efter = = La peste creye dessa bougres de
gens til hemshdde Skrifware, jag har nu ingen ring för
dem på hela min adjouctice = = men kommer jag ännu
en gång ut til Paris, så skal jag skaffa mig hem et helt
tiog = = =

Nats Logom är bäst. Men om jag singe lof at frä-
ga min Herre: hwilken dera giör Riket större tjenst,
den som reser innom Lands eller utom Lands? Man icke
det är en oändeligen nyttigare sak och större merit, at
rulla i en förgylt Wagn på gatorne i Paris, med ett
halft dusin Laquajer omkring sig, at lära cirka Fron-
ter, döma om Kläde-Moder, Dans, Skönheter, Ga-
lante Entretiens, Revereneer, Belestvenheter och sligt,
än at löpa til fots i Skogar och Berg hemma i Riket,
samla Orter, Kråk och Stenar, betrakta Dine, Fö-
glar, Fiskar, &c. och wisa de maktlösa Förmoner hwar
til alt kunde användas; at skaffa Tigaaren Bröd, Lans
det Rikedom, Folket Estertancka och Idoghet = =

Jean de Fr. Huru står det til i Bohlen? Hwad
har man haft med de sidska Awiserne?

Nat. Ach! du lyckliga Sverige, som kan ibland
dina egna Landsmän så så lyckliga Urnen at skida. Nil-

sens Wårdande Stränder! Men I Apria af alla Fransö-
ska Dårskaper; hwad sägen I om det Förståndet och
Räcketen, som i den Nationen är nog allmänt? I lä-
ren hafwa glömt er det der af i Cajutan när I steg
til Lande?

Jean de Fr. I en rage; adieu parti

Så mycket är det, min Läsare; Jean de France
blef sticken på både Naturalisten och Patrioten. Jag
är ock nögd af med honom, så får jag skrifa det, som
mera är värdt kosta Papper på.

Jag ser med glädje, at duglige Swenske Män be-
gynna sätta sin heder uti, at blifwa gode Hushållare;
Men huru wil man hushålla förr än man wet hwad man
har at hushålla med? Jag tahlar intet om någon hög-
trafwande, abstrakt, ditsinnig och raisonnerande Na-
turkunsthög, utan en enfaldig Historia Naturalis;
Jag wet wäl, at det är onödligt för alla, at gå nå-
got långt i en sak, som så länge legat i Lagerwaller,
och af de Skrifwande hiernar eller wårdslösa sinnen wa-
rit föraktad; Men jag fordrar at man skal hedra, be-
löna, hielpa och understöddia en så nyttig kundskap. Jag
undrar at våra Academier och Scholar weta så litet
der af. Jag begriper intet hwärföre wöderwörande frå-
ga så litet beröfver. Jag förfrågar mig om Sperlin-
gens och Suiceri Physica är lättare eller nyttigare för
Kungdomen?

Herrar Patrioter och I Herrar Ungdoms-Ledare
täncken efter denna Saken.

O' en eländig Medicin, Diar, Bergswäsende, Oe-
conomie, Mechanique &c. som Naturalisten et fått låg-
ga handen wid!

Alla stora sträf til hus, men utan grundwähl och
fak, prähla för ögonen, men i werket obrukeliga, så
framt icke som ett brödgiswande Trumslager!

Barnens böfjeller i första skönje-ären wisa Naturens
rena och ostördiga böjelse at känna det skapade, när syn,
luft, smak, känslet och hörsel äro tillräckelige medel; alle-
nast attsamhet, arbets-hog och eftertancka kommer dertill.
Handgrepen äro intet swära tiltråkandes, så wida det be-
höfwes; Lusten och Nöjet gör all ting lätt.

Tänkt läswäl efter, min Läsare; hwar ifrån så wi
mat, kläder, hus, rikedomar, gronlat och alt det wi behöfwa
eller wilje hafwa? Wisar icke Historia Naturalis oss på
altsamtians? Hwarföre nödgas wi klaga at vårt Rike
är fattigt? Dersföre, at wi wete intet och wilje intet we-
ta och se efter hwar wi äge hemma för rikedomar. Stor-
sak i din styrken som går ut, först wi slipa omaket;
Sverige blir ändå aldrig til liknandes emot andra Land;
Skidna stå! än om hela werlden skulle så raisonnera?
Här finnas wähl Patrioter i Sverige, som kunna wisa
annat i hellska werket. Jag wisar min Naturalist til
dem, och jag är wis på han blir wähl undfågnad.

Men, du får intet taga ugglan för Orren, fast än
de bägge hafwa ludna ben. Jag fordrar af en simple
Natur-kännare på mitt sätt

intet några stora studier och diuysinniga Mathematiska
speculationer; hon kan duga des förutan at wara riket til
gagns. Gud wet! det högtlärda gräblet, som pryder
många Cathedrer, förstår jag mig intet på. Men min
Naturalist skal hafwa sedt hellska de-naturliga tingen;
han skal kunna känna alt det Gud har skapat, måst wid
första påseendet, och det är aldeles möjeligit, at den, som
går

går en ren väg efter Skaparens och Naturens ordning,
skälfelbart kunna känna äfven det han aldrig tillförne sett.
Han skal weta nämna med sitt rätta namn, hwart och ett,
så at hela werlden må kunna förstå honom; ty han bör haf-
wa säkra känningar på allsamman, och grunda sig på de
skäfl, som sielfwa Naturen gifwer wid handen; på det
sättet slipper han handtera sin sak som minnes-wärck eller
frukta för at glömma hwad han wet. Han skal kunna
urkälla och säga hwart tings bespunerliga nytta, til mat,
fläder, läkedom, dræt, husgeråd och så widare.

Det är oförligneligt hwad den ensaldiga Naturliga
ordningen gibr til saken. Du tror intet om jag säger dig;
men jag wille wisat om jag finge utan at gibr dig ledsen
wid Patrioten; Sif mig lof.

Docck hwad tar jag mig nu för? Jean de France
hielp mig; Ach! om du hade fått tabla hela arket ige-
nom! Men håll til gods efter fattig Mans Selez-
genheit, med Swänst-Läders kyllingar denna gången,
sade Stomakaren. Du tör få se här näst igen. Jurede-
fertid hälsa Naturalisten från mig, som du råkar honom
förre än jag.

Sinnes til såhlu hos Bosföraren Lange i stora Ryelöbrändan,
Factoren Lohner på stora Nygatan och uti Adresse-Contoiret.

